

TAR FERENC

EGY EMBER ÉLETE

„Az élet nem arra való, hogy elszálljon, akár a pipafüst.”

(Karácsony Benő)

Nagy Pál élete kevésbé tartalmas lett volna, ha az 1956-os forradalom idején sikerül végrehajtani a rá kirótt ítéletet.

Számára '56 ősze meghatározó fordulópont volt. A 22 éves fiatalember addigi állomásai: Salgótarján, Sárospatak, Pásztó, Eger. Ha nincs a forradalom, a magyar-történelem szakos főiskolai hallgatóból talán valamelyik vidéki városban a szocialista Magyarország tanára lett volna. Nem így történt.

Az országos eseményekhez igazodva az egeri főiskolások is aktivizáltak magukat. Megalakult a MEFESZ¹, amelynek egyik vezetője Nagy Pál lett. Nemcsak jobb, demokratikusabb életet szerettek volna, hanem nyugodt, az atrocitást, a vérontást elkerülő átmenetet is. E kísérlet – az ország más településeihez hasonlóan – nem járt sikerrel. A résztvevőkre megtorlás vagy menekülés várt. Nagy Pál az előbbi elkerülése miatt – sok ezer magyar fiatalhoz hasonlóan – az utóbbi választotta.

Párizsban megjelent első könyvében a „*Végrendelet*” címszónál így ír:

„Alulírott, Kis Pál, volt magyar állampolgár, jelenleg égi lakos, ép eszem teljes tudatában úgy határoztam, hogy minden ingó és ingatlan vagyonomat a francia tengeri szélre hagyom. Elhatározásomat az alábbiakkal indokolom.

Hazámat, mely Kelet-Európa nyugati részén terül el, 1956. november 27-én hagytam el Kópházánál. Mivel menekülésem okai magántermészetűek, azokra jelen végrendeletemben nem térek ki. Nyugat-Európa Deutschkreutz nevű falujában vettem először nyilvántartásba, 1956. november 28-án. Ott nyert először hivatalosan is megállapítást, hogy szülőhazámat önként hagytam el, elhatározásomat rajtam belül álló okok kényszerítették ki...”

(*Reménység, hosszú évek, Párizs, 1964*)

¹ Magyar Egyetemi és Főiskolai Egyesületek Szövetsége

1956 őszétől következtek a párizsi évtizedek. Előbb az egyetemi tanulmányok a Sorbonne-on, majd a munkás hétköznapiak a nyomdában. És persze az irodalom. Ez a legfontosabb. 1978-ban (*Korszerűség/kortárs irodalom*) írja: „...francia állampolgár vagyok, elsősorban mégis párizsinak érzem magam. Itt szereztem diplomát s élettapasztalataim nagy részét Párizs szellemi és társadalmi életében... Ide köt a munkám és a hivatásom: a nyomdászat és az írás. Kétnyelvű vagyok, ezt a kétnyelvűséget életem egyik nagy nyereségének tekintem”.

Nem lehettek egyszerűek az első évek Franciaországban francia nyelvtudás nélkül. Annak ellenére sem, hogy a magyar szabadságharcosokat hősként fogadták és segítették a szabad világban. Nagy Pál társaival magyar folyóiratot alapított és könyveket adott ki éveken, évtizedeken át. Párizsban szolgálta a magyar kultúrát. Az egykori egri főiskolás, párizsi író az elmúlt 90 évben nyomot hagyott maga után a magyar és a francia irodalomban egyaránt. Utolsó könyve (*Une Francophonie millénaire II.*) 2024-ben jelent meg. Azt szokta mondani, ezt a könyvet még befejezem, aztán nyugdíjba megyek. Meglátjuk...

Emlékezetem szerint 1988-ban ismerkedtem meg Nagy Pállal. Akkor Keszthelyen a Balatoni Múzeumban dolgoztam. Pali már akkor pártos ember volt. Bujdosó Alpárral csinálták a p'Art nevű videófolyóiratot. Amikor bemutatták egy keszthelyi nyaralóban, egy számomra addig kevésbé ismert világ tárult fel előttem. „Az irodalom új műfajait” ismertem meg általuk. Többször cseréltünk lakást. Ő nyaralt az én keszthelyi lakásomban, én pedig az ő montrouge-i, könyvekkel teli lakásában tölthettem el napokat. Párizs bebarangolása mellett sokat olvastam. Többek között Kassák Lajos: *Egy ember élete* című önéletrajzát is. (Tőle vettem át írásom címét.) Az avantgárd író és képzőművész a 20. század elejének forradalmi napjaiban Keszthelyen is járt. Jómagam később kezdtem el „pártoskodni”. 1990-ben az önkormányzat kulturális bizottságának elnöke lettem. A következő években több *Magyar Műhely*-találkozóra került sor a Balaton fővárosában. 1993 augusztusában „*Friss, meleg az avantgárd!*”, majd a következő év júliusának közepén „*Kimerjük a Balatont!*” címmel került sor az eseményre. A Balatoni Múzeumban rendezett *Vizuális költészet 1985–1995* címmel rendezett kiállítás, a Balaton-parton székházépítés, Trabant-festés és utcabál volt. A találkozó talán legsikeresebb eseménye az utolsó napon történt – vasárnap délelőtt – a Halászcserda előtt. „*A tréfacsinálás komoly munka, megannyi lelemény kell az igényesen szellemes poémokhoz. A látványos performanszok egymást követték. Tóth Gábor és bájos kísérője – mindketten elegánsan felöltözve – elfoglalták a helyüket az izsapsapdákat sem nélkülöző Balaton vizében, onnét ismertették a történeteiket.*” (Hévíz–Keszthely és Vidéke, 1994. július 22.) A *Kimerjük a Balatont!* akcióban

„a Balaton vizébe hosszan benyúló, vödört adogató emberlánc volt, ahol is kifelé miniatűr vödörök hozták a Balaton vizét a partra, befelé ugyanezekben a vödörökben vodka érkezett a láncszemeknek”. (Bujdosó Alpár: *Avantgárd (és) irodalomelmélet*, Magyar Műhely 2000/2–3, 113–114.) A helyiek és a turisták nagy megnyugvására az akció a lelkes igyekezet ellenére sikertelenül zárult. A Balaton maradt...! Hasonlóan kudarcba fulladt a társaság délelőtti másik akciója is. A gravitációs gyakorlat során egy teli vödör víz felfelé való kiöntése során nem maradt semmi a levegőben – minden alkalommal hétköznapi természetességgel zúdult vissza kiöntőjére.

Barátságunk Nagy Palival közel 40 éves. Családunkban az évek során törekedtünk arra, hogy mindenkinek legyen külön szobája, ahol az ágy mellett ott vannak a könyvek és az íróasztal is. Mivel Palit családtagnak tekintjük, neki is van egy számára fenntartott szoba, ahol mindig otthon érezheti magát.

